

HOE JE IN NIETIGHEID TROOST KUN VINDEN Job 38-42

Je hebt vast weleens onder een duizelingwekkende sterrenhemel gestaan. En dat het zo donker was dat je de melkweg kon zien. Helaas lukt dat in Nederland niet vaak vanwege alle lichtvervuiling. Maar wat is dat overweldigend! Wat kun je je dan klein voelen. Zeker als je er over doordenkt. Het zichtbare heelal schijnt 93 miljard lichtjaar groot te zijn. Dan heb ik alleen nog maar over het waarneembare deel. De afstand tot de zon is 8 lichtminuten. Het licht doet er acht minuten over om bij ons te komen. En dan is het heelal 93 miljard lichtjaar groot. Je verstand staat er bij stil. Einstein moet gezegd hebben: 'Er bestaan twee dingen die oneindig groot zijn: het universum en de menselijke domheid. Maar van het universum weet ik het nog niet helemaal zeker.' Dat grote universum en ik als mens onder die hemelkoepel. Ik bezig, met me eigen uitdagingen, meningen, opvattingen ... Ik kan er zo druk mee zijn, dat ik denk dat alles mij draait. Af en toe hebben we zo'n blik op sterrenhemel nodig, om alles weer in de juiste verhoudingen te zien. Niet om je te kleineren. Het juiste besef van je nietigheid is heilzaam.

We zien dat ook bij Job. 'Ik ben onaanzienlijk, wat kan ik nog zeggen? Ik leg mijn hand op mijn mond' Job beseft zijn plek als mens. Maar hoe is dat zover gekomen? We komen hier een hele andere Job tegen. Eerst was hij in een scherp debat gewikkeld met zijn vrienden. De toon was verontwaardigd, verbolgen en vertoornd, ook naar God toe. Waarom treft mij dit leed, ik heb niets kwaads gedaan? Maar nu zwijgt hij. Wat is er gebeurd? Eindeloos hebben de vrienden van Job op hem ingesproken. Het laatste wat ze hem toevoegen is: 'God is goed en rechtvaardig. Daarom heeft iedereen eerbied voor hem. Maar hij kijkt niet naar mensen die zichzelf wijs vinden' (Job 37:24) Voel je hem? Die kan Job in z'n zak steken. En dit is precies het moment waarop de Heer zijn woord tot Job richt. Al die tijd was Hij afwezig, maar nu komt Hij nu zélf aan het woord. Al die tijd heeft Job op de deur gebonsd en nu gaat de deur open. Job heeft volgehouden. Zoveel mensen zouden God vaarwel hebben gezegd. Zo niet Job. Hij wil God niet loslaten. Ik kwam een bijzonder citaat tegen van een Koptisch theoloog: 'Geduld met anderen is liefde, geduld met jezelf is hoop, geduld met God is geloof.' Job laat zien dat geloven geduld met God hebben is. Al past het woord geduld ook niet helemaal bij Job. In ieder geval heeft hij volgehouden.

Maar nu komt de Eeuwige tot spreken. In de Joodse traditie is dat een groot wonder. Dat de Heer spreekt en dat je het verneemt. De Heer antwoordt vanuit het onweer. Hoe moet je dat voorstellen? De rabbijnen merken op dat woord voor storm hetzelfde is als hersenpan. Ging het stormen in zijn hoofd of gierde de wind rond zijn hoofd? Hoe het ook zij. God spreekt niet zoals bij Elia in het suizen van een zachte stilte, maar in storm en wind. Het is letterlijk overdonderend. En ook wat Hij zegt is verpletterend. 'Job, hoe durf aan mijn wijsheid te twijfelen?' Waar was jij toen Ik de aarde begon te bouwen? Wie maakte de bouwtekening? Wie bepaalde de maten?' Job wordt met zijn rug tegen de muur gezet. Wat moet je hierop zeggen? Het lijkt erop dat de Heer Job kleineert. De woorden van God zijn bepaald niet pastoraal, na alles wat Job heeft meegemaakt. De Eeuwige houdt zich niet aan de 7 handreikingen van vorige week. Hij dendert over Job heen. Er past alleen een stamelend zwijgen. Bovendien is het antwoord van God helemaal geen antwoord op de vraag waar in het hele boek Job overgaat: Waarom is Job door al die gruwelijke ellende getroffen? De vraag wordt genegeerd. Er komt een antwoord, wat geen antwoord is. Van een God uit de hoogte, zo lijkt het wel. Zo was ook onze eerste indruk afgelopen maandag tijdens Job-talk. Wat voor God spreekt hier, die mensen kleineert? We hebben liever te maken met een ander beeld van God, zoals een liefdevolle God en Vader. Of vergissen we ons?

Ik heb er altijd overheen gelezen, maar de HEER zegt tot tweemaal toe tegen Job: 'Omgord toch als een kerel je lendenen. Ik zal je vragen stellen en antwoord Mij' (Job 38:3 en 40:7) Met andere woorden: Ga op je benen staan, recht je rug, ga de strijd met Mij aan. En dan komt het: 'Ben jij net zo sterk als ik? Klinkt jouw stem ook zo machtig als de donder? Tooi je dan met trots en waardigheid omkleed jezelf met eer en glorie' (Job 40: 9-10) Het is niet de bedoeling dat Job zich stamelend terugtrekt in zijn eigen kleine hoekje. Nee, hij moet opstaan. Hij moet zich tooien met trots en waardigheid. Want ondanks alle kwellingen is Job integer gebleven. Hij heeft laten zien dat Satan, de grote cynicus, ongelijk had. Is het om niet dat Job Godvrezend is? Hij haalt vast voordeel uit z'n geloof. Als er één is die bewezen heeft dat je ook God kunt vrezen zonder een belang, dan is dat Job wel. 'Tooi je dan met trots en waardigheid omkleed jezelf met eer en glorie' De Heer zet Job op zijn eigen benen. Een Joods commentaar ziet deze

woordenwisseling als een gesprek tussen twee vrienden. Twee vrienden die elkaar niet willen loslaten. De Eeuwige wil niet zonder zijn dienaar Job. Job wil de Heer niet kwijt. Maar eerst moet het geding uitgevchten worden. Anders kunnen ze niet samen verder. Als je het zo ziet, hoor je de woorden anders. Ook deze woorden van God: 'Wie heeft de zee tegen gehouden, zodat het water niet over het land stroomde? Ik was het. Ik maakte de grens tussen water en land Ik zei tegen de zee: Tot de kust mag je komen, niet verder.' Het water en de zee staan in de Bijbel voor alles waarin een mens kan verdrinken. Het zijn de machten van kwaad en duisternis, die je dreigen te overspoelen. De Heer is eindeloos in de weer om het water een halt toe te roepen. Hij wil niet dat je overspoeld wordt door ellende. Hij stelt er een grens aan. Nu is in het Hebreeuws het woord voor grens en wet hetzelfde. De mens wordt door de wetten begrensd, zodat je echt kunt leven. Het gaat erom dat wij kunnen leven, voluit leven. Zo is Hij met de mens begaan. 'Waar was jij, Job, toen Ik zee tegenhield?' Wij horen er afstand en hoogte in. Maar je kunt het ook anders horen. 'Denk jij nu Job, omdat Ik dat allemaal geschapen heb dat Ik me met jou niet kan inlaten? Het is andersom. Ieder mens staat in het centrum van mijn belangstelling en alleen Ik kan en moet me jou inlaten, en met jullie allemaal' Als je onder een sterrenhemel staat en de immensiteit van het heelal tot je door laat dringen dan kun je twee conclusies trekken: Wie ben ik, dat een zo grote God zich met mij leventje inlaat? Maar andersom ook: als Hij tot zoveel in staat is, dan Hij dat ook.

De grote woorden over schepping en de zee zijn vol van betrokkenheid op ons. God laat Zijn grootheid zien, maar niet om ons klein te maken, Gods grootheid is dat Hij de mens groot maakt en God stelt er zijn eer in dat de mens tot haar recht komt. 'Tooi je dan met trots en waardigheid.' Twee keer spreekt God. Na de eerst keer legt Job zijn hand op zijn mond. Hij is niet van plan om nog iets te zeggen. Wat is dat voor een zwijgen? Je kunt zeggen: 'Ik zeg maar niets meer' Het is een zwijgen onder protest. Je kunt ook zwijgen uit overgave. Zou het bij Job zich zo ontwikkelen tussen de eerste en tweede keer? Van verzet naar overgave. In ieder geval legt De Heer zich niet neer bij het zwijgen van Job. 'Omgord toch als een kerel je lendenen', klinkt voor een tweede keer. Er komt nog een ronde. Het gevecht is nog niet tot het einde gevoerd. Dan horen we Job uiteindelijk zeggen: 'Heer U zei: 'Luister naar wat ik te zeggen heb. Ik ga je vragen stellen en jij moet antwoord geven.' Maar ik zwijg verder. Want vroeger kende ik u alleen uit verhalen van anderen, maar nu heb ik u zelf gezien. Nu heb ik troost gevonden voor mijn moeilijke leven.'" (Job 42:4-6) Job geeft zich over. 'Ik geef mij beter over'

De vraag van het begin was: hoe is Job hiertoe gekomen? Hoe kan het dat hij troost heeft gevonden door een antwoord wat eigenlijk geen antwoord is. Ik denk dat er drie dingen zijn: Het eerste is, deze overgave is het eind van een proces. Bijna het hele boek Job lang is hij in gevecht geweest. Nu is de strijd gestreden. Hij heeft de hele weg uitgelopen. Overgave is er meestal niet aan de voorkant, maar aan de achterkant. Het tweede is dat Job zijn plek als mens beseft. Je kunt weleens denken dat alles om jou draait. Daar staan we dan onder die grote hemelkoepel met onze plaatjes, die we niet kloppend krijgen met onze vragen, waarop geen antwoord is. met onze beelden van God, die beperkt zijn ... Zo'n sterrenhemel is duizelingwekkend, overweldigend en majestueus maar ook zo heilzaam. Je beseft: ik ben niet niets, maar wel nietig. Je wordt nederig in de goede zin van het woord. De engelse vertaling voor nederig is humble. Daar zit het woord humus in: grond, aarde. Wij zijn 'aard-mensen'. Dat is onze juiste plek. Job zat aan de grond. Hij heeft zichzelf op die aarde weer teruggevonden. 'Nu heb ik mijzelf teruggevonden', zingt Stef Bos. Het troost hem. Je nietigheid kan een bron van troost zijn. Het derde is dat de Heer tot hem heeft gesproken! Hij is niet alleen gebleven. De deur is open gegaan. De hemel ging open. Het antwoord was overdonderend. Geen aai over z'n bol. Sta op Job. Hij word op z'n benen gezet. Blijkbaar vind God hem de moeite waard. Blijkbaar ben ik voor God de moeite waard. Job vind in dit alles troost.

Hier ben ik, Heer.

Uw mens op aarde

Uw mens van de hemel

Ik reik naar uw goddelijk licht *Om het in mij te ontvangen*

en in mijn hart te bewaren. *Om het met anderen te delen.*

Ik buig voor het grote mysterie. Ik kniel neer in nederigheid

En geef me over aan U, o God.

Amen